

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti piimaturg 2008. aastal

kokkuvõte

Tallinn
Aprill 2009

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutav täitja: Katrin Nittim
Projektigrupi koosseis: Liina Ernits, Pille Liivaauk

EKI 19080 Tallinn Räväla 6
Tel. +372 668 1242
Faks +372 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunktuuriinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Eesti piimaturg 2008. aastal	7
Piima tootmine	8
Piimatööstus	11
Hinnad	20
Väliskaubandus	32
Siseturg ja tarbimine.....	40
Maailmaturg	46
Euroopa Liidu turg	49
Rahvusvaheline konkurents.....	54
Kokkuvõte	59
Lisad	61

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti piimasektori arengust 2008. aastal ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- piimatootmise, lehmade arvu ja produktiivsuse muutusi;
- piima tootmiskvootide täitumuse taset;
- piimatööstuse tootmismahdade ja ekspordiks müügi arengut;
- piimatööstuse majandusnäitajate muutusi (realiseerimise netokäive, kasum, kulud, töötajate arv, tootlikkus, rentaablus, investeeringud ja väliskapitali osakaal);
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja maailmaturuhinnad);
- piimatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- piimatoodete tarbimist siseturul;
- piimatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud Statistikaameti põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid, PRIA piima tootmiskvootide täitmise aruandeid ning EKI vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid, memosid ja prognoose, Saksamaa ZMP, Hollandi LOT ja EL-i erinevate riikide hinnaraporteid.

Töö maht on 72 lehekülge.

Kokkuvõte

Piima toodeti Eestis 2008. aastal 701,9 tuhat tonni ehk 1,4% rohkem kui aasta tagasi ning piimatööstusettevõtete poolt varutava toorpiima **kokkuostukogused** suurenesid 3,5% moodustades 87,5% piima kogutoodangust. 2008/2009 majandusaasta piima tootmiskvootidest täideti 9 kuuga 70,2%, sh 70,6% tarnekvoodist ja 44,1% otseturustuskvoodist. Lehmade arv oli aasta lõpus 2500 looma võrra väiksem kui aasta tagasi ja piima väljalüps lehma kohta suurenes aastaga 281 kg võrra.

Piimatööstusettevõtete toodang on SA kiirstatistika andmetel suurenenud juustu, piima- ja vadakupulbri osas, vähenenud aga või, joogipiima, lõssipulbri ja jäätise osas. Piimatööstusettevõtete **müügikäive** ulatus 2008. aastal 6,1 miljardi kroonini (+6% aastatagusega võrreldes). Müük koduturule kasvas III kvartalis 10%, IV kvartalis 6%. Ekspordiks müük aga vähenes vastavalt 8% ja 18%. Piimatööstuse **kasum** oli 29% väiksem 2007. aasta rekordkasumist, kuid ületas varasemate aastate kasuminäitajaid, **lisandväärtus vähenes** eelmise aastaga võrreldes 8%.

Tööjõukulude jätkuv suurenemine toimus aeglasemas tempos kui 2006-2007. aastal. Müügitulude kasv ja töötajate arvu vähendamine suurendas piimatööstuse **tootlikkust** ning müügitulu töötaja kohta suurenes 2008. aastal esialgsetel hinnangutel 7,8%.

2008. aastal jätkasid piimatööstusettevõtted aktiivselt **investeerimist**. Investeeringute kogumaht ulatus 312 mln kroonini, mis oli väiksem vaid eelmise aasta rekordilisest investeeringumahust (2007.a 640 mln kr). 79% investeeringutest kulutati seadmetele ja masinatele.

Väliskaubavahetuses suurenes ekspordikäive võrreldes 2007. aastaga 0,5% ja impordikäive 24%. Kaubavahetuse **saldo** jäi positiivseks (+1470,9 mln kr), kuid vähenes aastaga 6,6% ehk 103,8 mln krooni võrra. Sealjuures oli kaubavahetuse saldo positiivne nii EL-i liikmesriikide kui ka 3. riikidega. Väliskaubakäive kasvas nii piimatoodete ekspordi- ja impordihindade tõusu kui ka kaubakoguste suurenemise tõttu. Ekspordikäibest 85% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ning 15% väljapoole EL-i riike. Tähtsamad sihtturud olid Soome (18% ekspordikäibest), Läti (17%), Venemaa (13%), Saksamaa (13%). Piimatoodete ekspordikäibest moodustasid 31% naturaalne juust, 21% lõssi- ja piimapulber, 17% rõõsk piim-koor ja 9% või. Impordikäibest moodustas 34% juustu-kohupiima import ja 23% hapupiimatoodete sissevedu. Suuremad impordiriigid olid Poola (22% impordikäibest), Läti (19%) ja Soome (12%).

Piimatoodete **tööstusest väljamüügihindade** 2007. aasta suve järsk hinnatõus pöördus sama aasta IV kvartalis hinnalanguseks. Pulbrite hinnad alanesid 2008. aasta lõpuni ja langus on jätkunud ka 2009. aasta alguses. Või ja juustu ning siseturutoodete hinnad alanesid 2008. aasta alguses vähem kui pulbrite hinnad ja püsisid suhteliselt stabiilselt kõrgetena 2009. aasta alguseni. Piimatoodete **jaehindade** tõus Eestis algas 2007. aasta septembris peale piimatoodete tööstusest väljamüügihindade järsku tõusu. Piimatoodete hinnatõus võimaldas tõsta ka toorpiima **kokkuostuhinda**. Jaehindade tõus jätkus 2008. aasta I poolal, kuid III kvartalis pöördusid jaehinnad langusele, mis jätkus ka IV kvartalis ja 2009. aasta alguskuudel. Toorpiima kokkuostuhindade tõus lõppes

2008. aasta II kvartalis, mil algas tootjahinna langus. 2008. aasta keskmine piima kokkuostuhind ületas siiski veel 2007. aasta keskmist hinnataset enamikes riikides, kuid 2009. aastal on hinnalangus jätkunud. Eestis oli toorpiima kokkuostuhinna tase 2008. aasta lõpus üks EL-i madalaimad, olles pingerea lõpust 5. kohal. Naaberriikide Läti ja Leedu hinnad olid aga pingerea madalaimad ja langesid rohkem kui Eestis.

Piimatooteid **tarbiti toiduna** Eestis 2008. aastal 408 tuh tonni (piimaks ümberarvestatult), mida on 1,7% vähem kui 2007. aastal. Ühe elaniku kohta tarbiti Eestis piima (piimatooted ümberarvestatuna piimaks) 2008. aastal koos tööstusliku tarbimisega 304 kg (2007.a 309 kg/el). See on viimaste aastate madalaim tase. Samas piima eratarbimine (ilma tööstusliku tarbimiseta toiduainetööstuse ettevõtetes ja tarbimiseta toitlustusettevõtetes) on viimastel aastatel pidevalt suurenenud. Järelikult kasutab Eesti toiduainetööstus (nt kondiitri-, pagari-, piimatööstus jt) piimast tooraine asemel rohkelt taimseid rasvu.

Imporditud piimatoodete osakaal Eesti turul on viimastel aastatel suurenenud. 2008. aastal moodustasid sisseveetud piimatooted siseturumahust 17%, 2007. aastal 13% ja 2006. aastal 9%.

USA Põllumajandusministeeriumi (USDA) prognooside kohaselt tõusevad piimatoodete hinnad maailmaturul alles peale üldise majandusliku olukorra paranemist maailmas. **2009. aastaks prognoositakse** maailmamajanduse kasvu 1-2% (2005-2007.a 3,8%). Euroopa Liidus, USA-s ja Uus-Meremaal suurenevad eksporditavate piimatoodete laoseisud, kuid impordinõudlus on kõrgete jaehindade ja majandusliku ebakindluse tõttu väike. Aasias on piimatoteid sisaldavate toodete nõudlus melamiiniskandaali tõttu vähenenud.

Euroopa Komisjoni prognoosi kohaselt väheneb EL-is piimatoodang kahe järgmise aasta (2010-2011) jooksul ning sellele järgneb taas toodangu kasv. 2015. aastaks prognoositakse EL-is piimatoodangu kasvu 151 mln tonnini ehk 2,7% enam kui 2007. aastal. Samuti näitab prognoos, et 2015. aastal kaduvad piimakvoodid tootmismahule hindadele olulist mõju ei avalda. Kuna maailmas ja EL-is on suurema lisandväärtusega piimatoodete nõudlus ning elanike sissetulekud vähenenud, siis piima ja piimatoodete hinnad püsivad madalal veel mõnda aega. Seega prognoositakse 2008/09 ja 2009/10 aastate piimakvoodi osas alatäitumist.

Keerulise olukorra tõttu piimaturul on Euroopa Komisjon taaskäivitanud oma turutoetusmeetmed - sekkumisostud, eraladustamise ja eksporditoetused. Mõne aasta jooksul peaks EL-i piima tootmismahut uuesti suurenema hakkama, kuid see jääb kuni kvootide kaotamiseni alla kvoodi maksimumtasest.